Dilemata vědecké žurnalistiky

Má vědu propagovat? Kritizovat?
Nebo má dělat ještě něco jiného?

petr.koubsky@denikn.cz

Labyrint komunikace nejen o klimatické změně
7. národní konference EVVO a environmentálního poradenství
FSS MU Brno, 3. 10. 2024
https://bit.ly/PK-lipka24

Odkud berete informace o světě?

- Víte to vůbec?
- Jsou to tradiční média? Tj. zpravodajské servery/noviny, rádio, TV?
- Sociální sítě?
- Blogy, newslettry – Medium, Substack apod.?
- V jaké formě je sledujete – text, audio, video?
- Domácí, nebo zahraniční? Česky, anglicky, jiný jazyk?
- Ať je to cokoli, vždy děláte výběr, co sledovat a co ne. Čím se řídí?

Funkce tradičních médií

- Nastolování agendy
- Výroba společenského souhlasu

Obecné problémy žurnalistiky

- Média jsou zastaralá:
  - Obchodní model
  - Relevance pro publikum
- Média už nejsou masová – ovlivňují malou až velmi malou část společnosti
- Přesto za ně zatím neexistuje plnohodnotná náhrada
- Krize médií je součástí hlubší krize společnosti
- Většina problémů žurnalistiky má etický rozměr, který se často přehlíží
  - Skoro všechno, co je mediálně zajímavé/důležité, je eticky sporné
  - Morálně sporný terén je přirozeným pracovištěm žurnalistů

Konvenční uvažování o vědecké žurnalistice

- Věda ovlivňuje společnost, politiku, ekonomiku. Zásadním způsobem!
  - klimatická krize, pandemie, umělá inteligence, digitalizace všeho, vesmírné lety, GMO, léky…
- Vědci jsou vlivní lidé a je jich hodně
  - mají své zájmy, chyby, skandály – a především vliv
- Vědecké objevy mění náš pohled na lidstvo, život, naše postavení ve světě
  - kvantová fyzika, temná hmota, podstata vědomí a myšlení, vznik života, vznik vesmíru, mimozemský život…
- Věda přináší strhující příběhy, které však málokdo umí vyprávět
  - v minulosti: projekt Manhattan, první počítače, projekt Apollo, objev DNA, mapování genomu…
  - dnes: umělá inteligence, kvantové počítače, Mars, genetické úpravy, climatech…

„Brojení proti GMO nechápu," říká vědec. Vysvětlujeme souvislosti kolem genetické modifikace organismů

JIŘÍ LABANC + Odebírat e-mailem

Šlechtění rostlin výběrem je také genetická modifikace. Jen pomalejší. Naše ovoce a zelenina se vůbec nepodobají svým divokým předkům. Foto: Adobe Stock

Poslanci Evropského parlamentu v únoru schválili návrh Evropské komise, který je prvním krokem ke zmírnění přísných pravidel pro takzvanou genetickou modifikaci organismů na území EU. V analýze popisujeme důležité souvislosti i samotnou techniku genetické modifikace.

Tento text pro vás načetl robotický hlas. Pokud najdete chybu ve výslovnosti, dejte nám prosím vědět. Audioverze článků můžete poslouchat v rámci klubového předplatného.

Padlí je choroba, kterou způsobují stejnojmenné parazitické houby. Je to

Klíč k šifře o 17 miliardách písmen dal český vědec. Je šance, že se díky tomu nasytí miliardy lidí

LENKA VRTIŠKOVÁ NEJEZCHLEBOVÁ + Odebírat e-mailem

Profesor Jaroslav Doležel ve skleníku olomoucké laboratoře ÚEB. Autor Pavlína Jachimová

Profesor Jaroslav Doležel stojí za mimořádnou událostí světové vědy. Díky jeho metodě je rozluštěn genom pšenice. Lidstvo má klíč k vývoji nových, výnosnějších odrůd, odolných proti škůdcům a suchu. Současná legislativa a (fakty nepodložený) strach veřejnosti z „mutantů" však stojí v cestě řešení budoucích hladomorů.

Roztrhali jsme naši smlouvu s půdou. Když ji neobnovíme, do šedesáti let nebude co sklízet, říká britský zastánce práv zvířat

PETR KOUBSKÝ + Odebírat e-mailem

Hospodářská zvířata jsou dnes podstatnou součástí problému, v budoucnu ale mohou být podstatnou součástí řešení, říká Philip Lymbery. Foto: Compassion in World Farming

Jestli lidstvo výrazně nezmění své zemědělství, zbývá nám už jen šedesát nebo méně sklizní. A pak nebudeme mít žádnou zemědělskou půdu, tvrdí Philip Lymbery, britský aktivista a organizátor. O šedesáti sklizních mluví i titul jeho nejnovější knihy, která právě teď vychází v českém překladu.

Je pro mě důležité, že to funguje, biologické systémy se nedají vždy podchytit vědecky, říká homeopatka

PETR KOUBSKÝ + Odebírat e-mailem

Principy homeopatie nedávají z hlediska přírodovědy smysl. Zastáncům této léčebné metody to nevadí

PETR KOUBSKÝ + Odebírat e-mailem

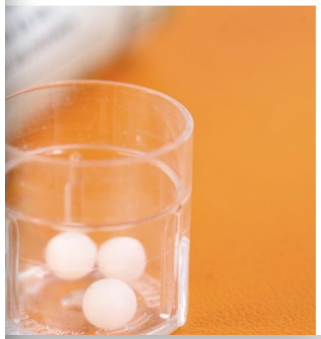

Ať přiznají, že to je placebo, a klidně to nabízejí dál, říká o homeopatii přírodovědec

PETR KOUBSKÝ + Odebírat e-mailem

Ilustrace: Deník N

Covid tu je a zůstane. Jak rozumět nynější situaci, co očekávat, jak se chovat

PETR KOUBSKÝ + Ode

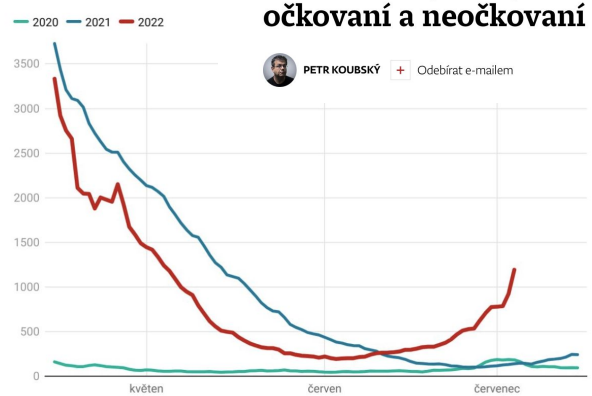

Covid v Česku už zase sílí. Máme se bát? Ne. Máme to úplně ignorovat? Také ne.

Naděje, že se s covidem vypořádáme nadobro, je naprosto marná. Nezbývá než se s ním naučit žít. Bez paniky, bez lehkomyslnosti, co nejnormálněji, ale zároveň zodpovědně. Prvním předpokladem jsou dobré informace.

Vakcína není repelent a v klíště. Jak by se nyní měl očkovaní a neočkovaní

PETR KOUBSKÝ + Odebírat e-mailem

Imunita versus imunita. Co je lepší, očkování, nebo prodělaný covid?

PETR KOUBSKÝ + Odebírat e-mailem

Odebírat e-mailem

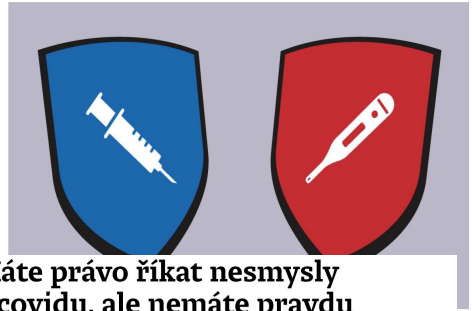

Máte právo říkat nesmysly o covidu, ale nemáte pravdu

PETR KOUBSKÝ + Odebírat e-mailem

Máte právo říkat, že lockdowny přinesly víc špatného než dobrého. A je to pravda, pokud mluvíme o jejich provedení v Česku. Nicméně zahraniční zkušenosti potvrzují, že mají svůj význam. Ilustrační foto: Ludvík Hradilek, Deník N

Komentář Petra Koubského: Konec je na dohled. Za několik týdnů se v Česku zruší všechna nebo skoro všechna protiepidemická

Jak se vyrábí panika: očkovaným rodičům se prý rodí méně dětí. Vysvětlujeme, proč to není pravda

PETR KOUBSKÝ + Odebírat e-mailem

Dětí se skut

Analýza: článek z „dramat vidí v oč působiv

Vakcíny chrání před hospitalizací a JIP. S jakou účinností? Na to není poctivá odpověď

PETR KOUBSKÝ + Odebírat e-mailem

Nápor na nemocnice se vrátil jako zlý sen. Foto: Gabriel Kuchta, Deník N

Brání očkování těžkému průběhu covidu? Ano. Dá se to vystihnout nějakým číslem? Ano, ale bude zatíženo tak velkou chybou, že by se s ním nikdy nemělo pracovat bez kontextu a podrobného vysvětlení.

Dilemata vědecké žurnalistiky

- Co je „věda“?
- Co je úkolem vědeckého novináře:
  - vysvětlování vědy,
  - její popularizace,
  - nebo její kritika?
- Komu a čemu věřit? Jak vyvažovat názor proti názoru? Kdo/co je relevantní?
- Jak popisovat rizika, nebezpečí? Jak se vyhnout zlehčování i šíření paniky?